

INNOVATIVE VILLAGE –ESISELVITYSHANKKEEN LOPPURAPORTIN TIIVISTELMÄ

1.2.2011 - 31.3.2012

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kannen kuva: Liettualainen, suomalainen, espanjalainen ja virolainen maaseutukehittäjä tarkastelemassa Innovative Village GOPP -työpajan aikaansaannoksia Latviassa 29.9.2011. Kuvajaaja Pirjo Ikäheimonen.

Innovative Village -esiselvityshanke lyhyesti

Hankkeen nimi:	Innovative Village -esiselvityshanke, IV
Hankkeen tarkoitus:	Innovatiivisten ja kestävien yhteisölähtöisten maaseudun palveluiden kehittäminen
Toteutusaika:	1.2.2011 - 31.3.2012
Budjetti:	50 396 euroa
Rahoitus:	Julkinen rahoitus 100 %
Projektinnumero:	Päätösnumero 15780 ja 21350, dnro 324/3570/2011, JAMK 2307
Hanketunnus:	12292
Toteuttaja:	Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Liiketoiminta ja palvelut -yksikkö Piippukatu 3, 40100 Jyväskylä
Yhteyshenkilö:	Outi Raatikainen, outi.raatikainen@jamk.fi
Vastuuhenkilö:	Tiina Martelius-Louniala, tiina.martelius-louniala@jamk.fi
Toimijat:	JAMK, Maaseudun Kehittämisyhdistys VIISARI ry, JyväskiRiihi ry, Konginkankaan, Pylkönmäen, Lievestuoreen, Vesangan ja muiden kylien kyläaktiivit, maaseudun kehittäjät Virosta, Liettuasta, Latviasta, Espanjasta, Irlannista sekä Iso-Britanniasta Walesistä ja Pohjois-Irlannista.
Ohjelma:	Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013
Toimintalinja:	Leader: Maaseudun elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen
Toimenpide:	Alueiden ja valtioiden välinen yhteistyö. Kylien kunnostus ja kehittäminen.
Toimintaryhmä:	Maaseudun kehittämisyhdistys Viisari ry
Toteutushanke:	Viisarin ja JyväskiRiihin hallitukset ovat puoltaneet rahoittamista 1.2.2012.

Esiselvityshankkeen raporttitiivistelmä

Innovative Village –esiselvityshankkeen tavoitteena oli käynnistää kansainvälinen Leader-hanke. Kansainvälisissä Leader-hankkeissa on kaksi toiminnan tasoa: kotimaan ja kansainväliset toimenpiteet. Esiselvityshankkeessa on

1. Keski-Suomessa etsitty hankkeeseen vähintään kuusi pientä maaseutukuntaa, entisten kuntien keskustaajamaa tai kylää sekä toteutettu kahdeksan paikallista työpajaa tai kyläkokousta, joissa on sitoutettu toimijoita sekä käyty läpi alueen tärkeiksi kehittämis-kohteiksi havaittuja palvelutarpeita. Olemassa oleva tieto ja kyläkokousten anti kohde-alueista tullaan julkaisemaan osana JAMK:n opiskelijan Katja Saurasen opinnäytetyötä.
2. koko EU:ssa etsitty ja sitoutettu hankkeeseen kaksi kansainvälistä yhteistyökumppania: West Cork Development Partnership (Irlanti) ja Tartumaa Arendusstelts (Tartu Rural Development Association, Viro) sekä laadittu kansainvälisen Leader-hankkeen rahoitushakemus, joka on jätetty vireille.

Kylien palvelut

Kotimaan toimenpiteiden ydin sisältyi kohdekylien palvelutilanteen ja -tarpeen analysointiin ja tulevan toteutushankkeen haarukointiin. Lisäksi tarkoitus oli sitouttaa kohdekyliä tulevaan toteutushankkeeseen, jotta hanke pääsee liikkeelle nopeasti rahoituspäätöksen jälkeen.

Opiskelijaryhmä teki yliopettaja Enni Mertasen kehittämästä Palvelujen vaikutusten arviointi – työkalusta testauksen kylien näkökulmasta huhtikuussa 2011. Opiskelija Katja Sauranen kiinnostui aiheesta ja halusi tehdä Palvelujen vaikutusten arviointityökalusta kylätoimintaan sopivan version opinnäytetyönään – KyläPVA:n. Toukokuussa laadittiin ja julkaistiin palvelukysely esiselvityshankkeen kohdekyliille sekä netissä että paperiversiona, joka oli jaossa kylien kirjastoissa. Lisäksi Innovative Village -kyläkokousten anti oli opinnäytetyön aineistona. Työ tulee hyödyttämään tulevaa Innovative Village -toteutushanketta ja antaa mahdollisesti myös uudenlaisen työkalun kyläsuunnitteluun.

Useimmissa kohdekyliissä pidettiin kyläkokous tai työpaja, jonka aikana käytiin läpi kylän palvelutilanne. Varsinaisissa kyläilloissa oli 97 osallistujaa, minkä lisäksi hanketta puitiin mm. kyläyhdistysten hallituksissa.

Tiedotus

Hankeella on ollut oma nettisivu www.jamk.fi/innovative-village ja yksinkertainen hanke-esite suomeksi ja englanniksi. Kotimaassa tiedotettiin suoraan sähköpostilla ja Leader-yhdistysten tiedotuskanavien kautta, lähetettiin lehdistötiedotteita hankkeen olennaisimmista toimenpiteistä ja kommentoitiin hanke-elämää blogissa. Hankkeen ja paikallisen yhdistyksen/organisaation kanssa yhdessä järjestetyistä kylätyöpajoista laitettiin myös lehti-ilmoitukset paikallislehtiin.

Kansainvälinen tiedotus onnistui hyvin. Heti helmikuussa 2011 julkaistiin partnerihaku ENRD:n Leader Cooperation Offers -sivuilla. Keväällä kirjoitettiin tarkempi projektikuvaus englanniksi kontaktointia varten, minkä jälkeen toukokuussa lähetettiin partnerihakukirje ENRD:n sähköpostilistan kautta, kohdennettu kontaktikirje West Finland Alliancen toimiston sähköpostilistalla sekä suorat kontaktikirjeet tiedossa oleville mahdollisille kumppaneille. Kesäkuussa 2011 projektipäällikkö osallistui partnerimatkalle Walesiin osana suomalaisten kyläkehittäjien matkaa. Matkaraportti on julkaistu hankkeen nettisivuilla. Elokuussa hankeideasta keskusteltiin vielä Baltian maiden Leader-seminaarissa Padasjoella. ENRD:n julkaisu EU Rural Review kirjoitti jutun Innovative Village -hankkeen GOPP-työpajasta kevään 2012 numeron.

Partnerineuvottelut

Kansainvälisen hankkeen valmistelu toteutettiin kahtena kansainvälisenä työpajana. Kesän 2011 aikana projektipäällikkö oli käynyt läpi ja keskustellut kaikkien kansainvälisten yhteydenottojen tiimoilta potentiaalisten partnereiden kanssa. Hankkeen suunnittelukokous kansainvälisille partneriehdokkaille päätettiin järjestää kulkuyhteyksien ja hintatason vuoksi uudessa partnerimaassa Latviassa. Suunnittelumenetelmäksi valittiin perinteisen kokouksen sijaan GOPP-työpaja, mikä osoittautui hyväksi ratkaisuksi.

Ensimmäinen työpaja toteutettiin Latviassa 28.–30.9.2011. Tapaamiseen saapui kaikkiaan 13 edustajaa kahdeksasta Leader-yhdistyksestä ja JAMK:sta. Näiden lisäksi kutsu lähetettiin vielä kahdelle partneriehdokkaalle, mutta näistä organisaatioista ei edustajaa päässyt paikalle.

Ensimmäistä työpajaa varten määriteltiin yhdessä keskisuomalaisten avainpartnereiden kanssa kehittämiskysymys, jolle työpajassa pyrittiin saamaan vastauksia. Työpaja itsessään sisälsi osallistujien esittelyt ja odotukset, yhteisten ongelmien ja haasteiden löytämisen, niiden priorisoinnin sekä ideoiden ja ratkaisujen keräämisen ja näiden priorisoinnin. Näiden pohjalta rakennettiin yhdessä hankkeen kansainvälisen osion looginen viitekehys: hankkeen tarkoitus, hyödynsaajat, kehitystavoitteet, tulokset, indikaattorit ja toimenpiteet. Ilmapiiri oli luova ja inostunut ja työpajan tuloksena syntyi tulevan hankkeen looginen viitekehys.

Marraskuussa 2011, yhteisesti sovittuun määräaikaan mennessä, aiesopimuksen allekirjoittivat kuusi Leader-yhdistystä: Jyväskari, West Cork Development Partnership (Irlanti), North East Region Rural Development Partnership (Iso-Britannia), Pembrokeshire Local Action Network for Enterprise and Development (Iso-Britannia), Tartumaa Arendusselts (Viro) ja Asociación para el Desarrollo Rural Comarcal de la Hoya de Huesca (Espanja).

Toinen osa GOPP-prosessia toteutettiin Suomessa 21.–23.10.2011. Paikalla olivat ne kahdeksan kumppania, jotka olivat toimittaneet aiesopimuksen yhteisesti sovittuun määräaikaan mennessä. Työpajaan osallistui 13 henkilöä. Tällä kertaa käsiteltävät aiheet olivat riskianalyysi, toimenpiteiden konkretisointi ja aikataulutus, yhteinen budjetti ja hankkeen hallinnointi. Työpajamenetelmät auttoivat osallistujia tekemään tarvittavat yhteiset päätökset.

Projektipäällikkö kirjoitti työpajojen tulokset auki hankesuunnitelmaksi, jota partneriehdokkaat kommentoivat. Tämän jälkeen kirjoitettiin yhteistyösopimus. Hankkeen lopussa maaliskuussa 2012 järjestettiin vielä yksi tehokas partneritapaaminen. Paikalla oli kolme suomalaista partneria sekä TAS (Viro) ja NER (Pohjois-Irlanti). Aika-, henkilö- ja byrokratiasyiden vuoksi toisen työpajan kahdeksan partneria kutistui ennen esiselvityshankkeen loppua viideksi. Nämä viisi ovat allekirjoittaneet yhteistyösopimuksen ja hakevat Innovative Village -hankkeilleen rahoitusta.

Poikkeukset suunnitelman toteuttamisessa

Projekti on kulkenut koko matkaltaan hieman jäljessä alkuperäisestä aikataulusta. Hankkeen virallinen alkamispäivämäärä on 1.2.2011, mutta projektipäällikkö aloitti työtehtävänsä vasta 18.4.2011. Tämän johdosta toimenpiteiden käynnistys myöhästyi ja marraskuussa 2011 hankkeelle haettiin jatkoaika, joka myönnettiin 31.3.2012 asti.

Aloituksen myöhästymisen vuoksi kaikkien kohdekylien kanssa ei päästy vauhtiin kesäkuuhun 2011 mennessä, jolloin hankesuunnitelman mukaan olisi pitänyt pitää työpajat. Myös kokonaan uusia mahdollisia kohdekyliä ilmestyi hankkeeseen syksyllä. Näin ollen kokonaisnäkemys kylistä olemassa olevan tiedon pohjalta selkiytyi vasta syksyllä.

Opinnäytetyötään hankkeessa tekevä opiskelija Katja Sauranen aloitti huhtikuussa 2011. Hänen työnsä piti valmistua marraskuussa, jolloin tulokset olisivat voineet vielä vaikuttaa hankesuunnitteluun, mutta Saurasen uusi työpaikka muutti aikataulun. Opinnäytetyö on valmis toukokuussa 2012 ja julkaistaan netissä.

Kansainvälisten partnereiden kontaktointi oli aikataulutettu touko-kesäkuuhun 2011. Käytännössä vielä elokuussa hankesuunnitteluun liittyi mukaan kaksi uutta partneria ja toisaalta kesän keskusteluissa mukana olleita partnereita jäi pois lähinnä rahoitusvaikeuksien vuoksi. Kansainvälinen partneritapaaminen järjestettiin siksi heinäkuun sijaan vasta syyskuussa.

Toteutusoletukset ja riskit

Paikallisella tasolla olennaisimmiksi riskeiksi arvioitiin kohdekylien toimijoiden luottamuksen puute ja sitoutumattomuus hankkeeseen. Riskin minimoimiseksi kohteiksi valittiin kyliä, joilla on tunnistettu halua ja tarvetta osallistua hankkeen toimenpiteisiin. Työpajojen menetelmät ovat olleet osallistavia ja kyläläisten mielipiteet on otettu huomioon.

Muutamilla kylillä sitoutuminen hankkeeseen on ollut haastavaa: kokemusta kansainvälisistä hankkeista ei ole ja se pelottaa. Lisäksi hankkeen kohteina ovat koko kyläyhteisöt. Joiltain kyliltä ei niiden yleisestä motivaatiosta huolimatta ole helposti löytynyt paikallista vastuuta ottavaa osapuolta, joka toimisi hankkeessa paikallisena kanavana ja yhteistyökumppanina.

Hankkeen sisäisenä riskinä nähtiin epärealistiset aikataulut ja budjetti. Hankkeen toiminnan myöhemmän alkamisajankohdan ja kansainvälisen yhteistyön hitauden vuoksi hankkeelle haettiin jatkokaikaa. Se johti noin 1500 euron budjetin ylitykseen, mikä jäi JAMK:n kuluksi.

Lisäksi riskinä on ollut kansainvälisten partnerien kato – tarinat kertovat hankesuunnitteluprosesseista, joissa partneriehdokas toisensa jälkeen jättää hankeidean. Innovative Village -partnerienkin määrä karsiutui prosessin edetessä. Muutama ehdokas karsittiin joukosta. Kreikkalainen kumppani totesi, ettei saa kasaan riittävästi rahoitusta. Kaksi partneriehdokasta jäi pois, koska ei saanut aiesopimusta aikaiseksi sovittuun aikaan mennessä ja kaksi jättäytyi pois prosessista vedoten aika-/henkilöresurssin puutteeseen. Vielä maaliskuussa 2012 ADESHO Espanjasta ilmoitti, ettei voi hakea, koska maassa ei ole kansainvälisten Leader-hankkeiden haku auki. Jäljelle jäi kaksi hyvää partneria ja Espanjakin saattaa vielä ehtiä matkaan.

Hyvät käytänteet projektin toteuttamisessa

Viisarin ja Jyväsriihen alueilla on pidetty avoimia kyläiltoja, joissa on käyty läpi kylän palvelut teemoittain avainsanojen avulla. Menetelmä sopii myös esim. kyläsuunnitelman laatimisen yhdeksi osioksi.

GOPP-menetelmän käyttäminen kansainvälisen projektin rakentamisessa on Leader-hankkeissa uutta. Menetelmä antaa tasa-arvoiset mahdollisuudet kaikille osallistua englannin kielen tasosta tai ryhmätyömenetelmien osaamisesta riippumatta. Menetelmä myös jäsentää hankkeita aiheita loogisiksi tavoitteiksi ja selkeäksi toteutussuunnitelmaksi sekä innostaa osallistujia aktiivisuuteen.

Esitykset jatkotoimenpiteiksi

1. Innovative Village –toteutushankkeen vieminen eteenpäin laajalla yhteistyöllä. Hanke lisää keskisuomalaisten osaamista kansainvälisistä Leader-hankkeista ja kyläkehittämisestä ja nostaa mukana olevien kylien osaamista sekä palveluntuotannossa että laajemminkin.
2. JAMK:ssa kehitetyn palvelujen vaikutusten arviointi -työkalun testaaminen kyläsuunnittelun työkaluksi palvelutason analysointiin ja kylälähtöiseen kehittämiseen.

Jyväskylässä 24.4.2012

Outi Raatikainen,

Innovative Village –esiselvityshankkeen projektipäällikkö